

Szlovénia politikai pártjai

A független szlovén állam története mindössze két évtizedre nyúlik vissza. Ugyan Szlovénia hivatalosan csak 1991 júniusában vált ki a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságból, ám az alkotmány módosításával már jóval korábban, 1989 szeptemberében lehetővé tették a pártok alakítását. Az első szabad választások 1990 tavaszán a Szlovén Kereszténydemokraták által vezetett DEMOS-koalíció győelmét hozták. A sokpárti koalíció nem volt hosszú életű, így 1992-ben ismét parlamenti választást kellett tartani. Ezzel pedig kezdetét vette a liberális (LDS) és a demokrata (SDS) pártoknak a következő másfél évtizedre jellemző váltógazdálkodása.

A Szlovén Köztársaság ma is hatályban lévő új alkotmányát 1991 decemberében fogadták el. Az alkotmány szerint az ország kormányformája parlamentáris képviseleti demokrácia, melyben a hatalom megoszlik a közvetlenül választott elnök, a miniszterelnök és a kétkamarás törvényhozás között. Az alsóház szerepét betöltő Állami Gyűlésnek (Državni Zbor) 90 tagja van, akik közül 88-at a négyévente esedékes választásokon arányos választási rendszerrel választanak meg, további egy-egy tagot pedig a szlovéniai magyar és olasz kisebbségek delegálhatnak. A 40 tagú felsőháznak (Államtanács – Državni Svet) csak szűk körű, javaslattevő szerepe van.

Szlovéniára a koalíciós kormányzás jellemző, ami elsősorban fragmentált pártrendszerrel magyarázható: 1992 és 2004 közötti parlamenti választásokon összesen 12 párt érte el bejutáshoz szükséges parlamenti küszöböt. Szélsőbaltól szélsőjobbíg a világnézetek teljes skáláját lefedik, azonban a szlovén pártok döntő többségére, így a belőlük létrejövő kormánykoalíciókra is a centrista felfogás és az Európa-pártiság jellemző. (Az alábbiakban azokról a pártokról lesz szó, melyeknek 1992 óta legalább egy alkalommal sikerült bekerülniük a törvényhozás alsóházába.)

Szlovén Demokratikus Párt (Slovenska Demokratska Stranka)

Alapítás éve: 2003 (1989)

Eszmeiség: kereszténydemokrácia

Politikai elhelyezkedése: jobbközép

Parlamenti jelenlét: 2004 (1990) óta

Tagság nemzetközi szervezetekben: Európai Néppárt, Robert Schuman Intézet, Nemzetközi

Demokrata Unió, Centrista Demokrata Internacionálé

EP-frakció: Európai Néppárt (2 fő)

Honlap: www.sds.si

A Szlovén Demokratikus Párt (SDS) 2003-ban, Szlovénia Szociáldemokrata Uniója és a Szlovén Demokratikus Unió egyesülésével jött létre, eredetileg Szlovénia Szociáldemokrata Pártja néven. E két korábbi (1989-ben létrejött) pártnak – az 1990-es DEMOS-koalíció tagjaiként – nagy szerepe volt a szlovén demokratikus átalakulásokban.

A „szociáldemokraták” a '90-es évek első felében heves küzdelmet folytattak a Demokratikus Változások Párjával a szociáldemokrácia eszméinek szlovéniai képviselőjéért (és a Szocialista Internacionálébeli tagságért is). E küzdelemben való alulmaradásuknak jelentős szerepe volt a párt jobboldali irányba való elmozdulásában.

A jobbközép irányultságú párt programjában a szociáldemokrácia klasszikus elemei mellett a kereszténydemokrácia elvei és keresztény értékek is megtalálhatók.

Az SDS politikájának középpontjában a polgárok életminőségének javítása, a demokrácia megőrzése és fejlesztése, az emberi jogok tisztelete valamint az esélyegyenlőség javítása áll. A párt római katolikus egyházzal való viszonya jónak mondható, habár az SDS-vezetésű kormány egyes kérdésekben (szerencsejátékok, összejt-kutatás, azonos neműek házassága) az egyház ellenében foglalt állást.

A 2004-es választásokon az SDS sikeresen szerepelt: 29 fős frakciója a legnagyobb az alsóházban, és a miniszterelnöki posztot is a párt vezetője, *Janez Janša* szerezte meg. 2004-ben Európai Parlamenti választásokra is sor került, melynek eredményeképpen a Szlovén Demokratikus Pártnak 2 helyet sikerült elnyernie a Szlovéniának járó 7 helyből. E két képviselő az EP Európai Néppárti frakciójában ül.

Mindkét, 1989 elején alakult elődpárt programjában fontos szerepet kapott az ország európai integrációjának kérdése. A párt 2005-ös programjában kijelentették, hogy „Megőrizzük nemzeti és kulturális identitásunk több száz éves határait, de ugyanakkor kiállunk a sokféleségben egyesült Európa mellett is. Így tiszteletben tartjuk az Unió kisebbségekkel és a kulturális sokszínűséggel kapcsolatos irányelveit, valamint kiemelten kezeljük a természeti értékek megőrzését a jövő generációk számára.” A párt az euro-atlanti integrációra, így az ország EU- és NATO-tagságára mint az ország modernizálásának és fennmaradásának egyik alapfeltételként tekint. Ezekből következően a párt támogatta az Európai Unió Alkotmányszerződésének és Alapjogi Chartájának ratifikációját.

A 2004-es hatalomátvételkor az SDS az új EU-tagállamok legfelkészültebbjeinek egyikének irányítását vehette át az LDS-től. Úgy tűnik, az új kormánynak is elsődleges célkitűzései közé tartozik az európai integráció további mélyítése. Ezt bizonyítja, hogy a kormányzás kezdetekor 5% feletti inflációt 3% alá szorították, így Szlovénia az új tagállamok közül elsőként vezethette be a közös európai fizetőeszközt 2007-ben.

Új Szlovénia – Keresztény Néppárt (Nova Slovenija – Krščanska Ljudska Stranka)

 <p>Alapítás éve: 2000</p> <p>Eszmeiség: kereszténydemokrácia</p> <p>Politikai elhelyezkedése: jobbközép</p> <p>Parlamenti jelenlét: 2000 óta</p> <p>Tagság nemzetközi szervezetekben: Európai Néppárt, Cenrista Demokrata Internacionálé (CDI)</p> <p>EP-frakció: Európai Néppárt (2 fő)</p> <p>Honlap: www.nsi.si</p>
--

A Szlovén Kereszténydemokraták és a Szlovén Néppárt 2000-es egyesülésével létrejött unióból még ugyanabban az évben vált ki egy kisebb csoport Új Szlovénia (NSi) néven.

A párt a hagyományos, konzervatív értékek mellett fontosnak tartja az egyesült Európa értékeinek, köztük a keresztény gyökereknek a hangsúlyozását. Az Európai Uniót a szlovén nép egységének letéteményesének tekintik, mivel az megkönnyíti a kapcsolattartást a határokon túl élő szlovénekkal. Ennek megfelelően az NSi szívesen látná Horvátországot az EU tagjaként. A párt támogatja továbbá az európai integráció „ésszerű mélyítését” is.

A jobbközép irányultságú párt a legutóbbi (2004) parlamenti választásokon 9 mandátumot szerzett a törvényhozás alsóházában. Jelenleg a kormánykoalíció tagjai és 9 miniszteri posztot töltenek be a párt tagjai a kormányban. Az Európai Parlamentben két képviselője ül a Néppárti frakcióban, egyikük az EP alelnöke.

Megalakulását követően kevesen hittek az új politikai mozgalom sikerében. A mai tízezret meghaladó taglétszám ezt megcáfolni látszik.

Szlovén Nyugdíjasok Demokratikus Pártja (Demokratska Stranka Upokjencev Slovenije)

Alapítás éve: 1990

Eszmeiség: „ideológiailag semleges”

Politikai elhelyezkedés: balközép

Parlamenti jelenlét: 1992 óta

EP-frakció: nincs

Honlap: www.desus.si

A DeSUS 1990-ben, a nyugdíjasok érdekvédelmi pártjaként alakult meg. 1992 óta rendelkezik parlamenti képviseléssel. Ideológiailag semlegesnek vallja magát, bár a baloldali irányzathoz (és pártokhoz) közelebb áll. Legutóbbi, 2004-es eredménye 4 helyre volt elég a *Državni Zborban*, míg az ugyanabban az évben tartott Európai Parlamenti választásokon nem sikerült EP-mandátumhoz jutnia. A párt 2000 óta tagja a szlovén kormányoknak: 2004-ig az LDS-sel, 2004 óta az SDP-vel kormányoznak koalícióban.

Szlovén Néppárt (Slovenska Ljudska Stranka)

Alapítás éve: 1988 (1892)

Eszmeiség: kereszténydemokracia

Politikai elhelyezkedés: jobbközép

Parlamenti jelenlét: 1990 óta

Tagság nemzetközi szervezetekben: Európai Néppárt

EP-frakció: nincs

Honlap: www.sls.si

A Szlovén Néppárt (SLS) az új pártok közül elsőként, 1988-ban alakult meg. Elődjének az 1892-ben létrejött Szlovén Katolikus Néppártot tekinti. A hagyományos konzervatív-kereszténydemokrata értékeken kívül a párt a paraszti érdekek képviseletét is feladatának tartja. A szlovén pártok többségéhez hasonlóan az SLS is elkötelezett az európai integráció irányába, ugyanakkor fenntartási vannak a nemzeti földtulajdon védelme miatt.

Az SLS és a Szlovén Kereszténydemokraták 2000-ben történt egyesülését követően a párt rövidítése SLS+SKD-ra változott. Az egyesülést követően a pártból kilépő képviselők létrehozták az Új Szlovénia – Keresztény Néppártot.

A 2004-es alsóházi választásokon a párt 6,8%-ot ért el, frakciójának létszáma 7 fő. Érdekes, hogy bár az ugyanabban az évben tartott EP-választásokon a párt jobban szerepelt (8,4%), mandátumhoz mégsem jutott.

Szlovénia Liberális Demokráciája (Liberalna demokracija Slovenije)

Alapítás éve: 1990 (1943)

Eszmeiség: liberalizmus

Politikai elhelyezkedése: közép

Parlamenti jelenlét: 1990 óta

Tagság nemzetközi szervezetekben: Európai Liberális Demokrata és Reformpárt, Liberális Internacionálé

EP-frakció: Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért (2 fő)

Honlap: www.lds.si

A párt elődje 1943-ban Szlovén Szocialista Ifjúsági Szövetség néven alakult meg. A nyolcvanas években reformköveteléseikkel nagy szerepük volt a demokratikus átalakulásban. 1990-ben elnevezésüket Liberális Demokrata Pártra változtatták.

1994-ben három másik párttal egyesülve (Demokrata Párt, Szocialista Párt, Szlovén Zöldek) létrehozták a Szlovénia Liberális Demokráciája (LDS) pártot. A szabadelvű politikai mozgalom politikájának középpontjában az emberi jogok védelme és tisztelete valamint a „szociális felelősségű szabadpiaci gazdaság” megteremtése áll. 1992 és 2004 között a kormánykoalíció tagjaként az LDS adta a miniszterelnököt először *Janez Drnovšek* személyében, akit – az ő köztársasági elnökké történő megválasztását követően – *Anton Rop* váltott fel 2002-ben.

A párt a korábbiakhoz képest rosszul szerepelt a 2004-es parlamenti választáson: jelenleg 23 fős frakcióval rendelkezik. A 2004-es Európai Parlamenti választások eredményeképpen az LDS-nek két képviselője ül a Liberálisok és Demokraták Európáért képviselőcsoportban, amely az Európai Liberális Demokrata és Reformpárt EP-beli képviselőjét látja el. Napjainkban a pártban dúló belső viták a taglétszám erőteljes csökkenéséhez vezettek.

1992 és 2004 közötti majdnem folyamatos kormányzása alatt az LDS vezényelte le Szlovénia Európai Unió csatlakozását a kapcsolatok 1992-es felvételétől kezdve, a társulási szerződés 1996-os megkötésén és a csatlakozási kérelem beadásán át egészen a csatlakozási szerződés 2003. áprilisi aláírásáig és a 2004. május 1-i belépésig. (Azonban meg kell jegyezni, hogy a szlovén pártok között – az SNS kivételével – szinte teljes volt az összhang a csatlakozás kérdéseiben.)

Az országot a legfelkészültebb tagjelöltek közé szokás sorolni, ennek ellenére az 1997-ben megkezdődött csatlakozási tárgyalásokon néhány komolyabb probléma is felmerült *Janez Drnovšek* kormánya(i) számára, így például az EU olyan (a külföldiek ingatlanvásárlását lehetővé tévő) alkotmánymódosítást követelt meg az országtól, amelynek végrehajtását (más egyéb reformokkal együtt) az 1997-es választásra készülő kormány halogatta. Az időhúzás komoly következményekkel járt: a Európai Bizottság 1998-as országjelentéseiben Szlovénia kapta a legrosszabb minősítést. Ennek hatására azonban fordulat állt be az LDS-kormány Európa-politikájában: a reformok felgyorsultak, így 5 évvel később a Bizottság már ismét Szlovéniát tartotta a legfelkészültebb tagjelöltnek.

Az Európa jövőjével foglalkozó Konventben a szlovén kormány mindvégig az integráció továbbvitele mellett foglalt állást, akár a kétsebességes Európa kialakulásának árán. A többi kis országgal együtt határozottan kiálltak az „egy ország – egy biztos” elv mellett is.

Az Európa melletti elkötelezettség ellenére sem kívánta azonban a Rop-kormány az Unió közös kül- és biztonságpolitikáját a NATO alternatívájának tekinteni. Ezt jelzi a 9 másik kelet-közép-európai országgal együtt aláírt 2003-as nyilatkozatuk.

Szociáldemokraták (Socialni Demokrati)

Alapítás éve: 1993 (1937)

Eszmeiség: szociáldemokrácia

Politikai elhelyezkedés: baloldali

Parlamenti jelenlét: 1990 óta

Tagság nemzetközi szervezetekben: Szocialista Internacionálé, Európai Szocialisták Pártja

EP-frakció: Európai Szocialisták Pártja (1 fő)

Hivatalos színe: piros

Honlap: www.socialnidemokrati.si

1992-ben a Demokratikus Változások Párja, a Szociáldemokrata Unió, Szlovénia Munkáspártja és a Szlovén Nyugdíjasok Demokratikus Pártja választási szövetséget hozott létre. Az első három párt 1993-ban a további együttműködés mellett döntött, így létrejött a Szociáldemokraták Egyesült Listája (ZLSD). 2005-ben a párt nevét Szociáldemokratákra (SD) rövidítették.

A 2004-es választásokon 10,2%-os eredményt ért el és így 10 képviselői helyet kapott a 90 fős alsóházban. A jelenlegi közvélemény-kutatási adatok szerint az SD a legnépszerűbb szlovén párt, így bizakodva várhatják a 2008-ban esedékes parla parlamenti választásokat.

1996-ban a Szocialista Internacionálé felvette tagjai közé a pártot, melyet az egyetlen baloldali szlovén pártnak ismert el. Emellett az SD 2003 óta tagja a Európai Szocialisták Pártjának is. A 2004-es EP-választások eredményei alapján 1 képviselőt küldhettek az Európai Parlamentbe.

Szlovén Nemzeti Párt (Slovenska Nacionalna Stranka)

Alapítás éve: 1991

Eszmeiség: nacionalizmus, kommunizmus, populizmus

Parlamenti jelenlét: 1992 óta

Tagság nemzetközi szervezetekben: nincs

EP-frakció: nincs

Honlap: zmag0.sns.si

Európa-szkepticizmusával, NATO-ellenességével és xenofóbiájával a szlovén nacionalizmust megtestesítő a Szlovén Nemzeti Párt (SNS) kilóg az eddig tárgyalt pártok sorából. Ugyan a párt hivatalosan egyik ideológia mellett sem kötelezte el magát, politikájában a populizmus, a nacionalizmus, és a korábbi jugoszláv diktátor, Tito politikájának egyes elemeinek keveredése figyelhető meg.

Az SNS megalakulását követő években – elsősorban a délszláv háborúk miatt – viszonylag magas támogatottságot élvezett, ez azonban 2004-re 6%-osra olvadt, így frakciója jelenleg 6 képviselőből áll.

A párt politikájában hangsúlyos helyet foglal el a környező országokban élő szlovén kisebbségek érdekeinek védelme. „Területi követeléseik” vannak Horvátországgal szemben, míg más korábbi jugoszláv tagállamokkal a kapcsolatok szorosabbá tételét szorgalmazzák. Nem hivatalosan támogatják az ország területét kibővíteni szándékozó „Nagy-Szlovénia” elméletét is, az ezt ábrázoló ún. *Kozler*-térkép része a párt emblémájának.

Ifjú Szlovénia

Alapítás éve: 2000

Eszmeiség: zöld, ideológiailag semleges

Politikai elhelyezkedés: közép

Parlamenti jelenlét: 2000-2004

Tagság nemzetközi szervezetekben: Európai Zöldek

EP-frakció: nincs

Honlap: www.sms.si

2000-ben néhány, az akkori politikai helyzettel elégedetlen fiatal szlovén politikus új pártot hozott létre, hogy más megközelítésmódot és fiatalos szemlélet vigyen a politikai életbe. Az Ifjú Szlovénia (SMS) mozgalomnak fontos célja továbbá, hogy a – a politika iránt hagyományosan nem érdeklődő fiatalokat – a politikai életben való részvételre buzdítsa.

Ideológiailag semlegesnek vallják magukat, így bármelyik más politikai szervezettel hajlandóak együttműködni. Ugyan a neve nem utal rá, de zöld irányultságú párt, tagja az Európai Zöldek szövetségnek is. Sürgetik, hogy az Európai Unió közös agrárpolitikája révén jobban ösztönözze a környezetbarát termelési módszereket.

A 2000-2004-es ciklusban 4 képviselőjének sikerült bejutnia az alsóházba, 2004-ben azonban kiestek a *Državni Zbor*ból. (**Tátraházi Roland**)

Források:

Kardos József – Simándi Irén szerk. (2004): *Európai politikai rendszerek*. Budapest: Osiris

Szilágy Imre (2006): *Demokrácia, pártok, piac Szlovéniában*. In: *Politikatudományi Szemle*, 2006/1

Szilágyi Imre (2004): *Szlovénia – A Balkánról az Európai Unióba*. In: Kiss J. László (szerk.): *A huszonötök Európái*. Budapest: Osiris

A Wikipedia <http://en.wikipedia.org> alábbi szócikkei: Politics of Slovenia; Constitution of Slovenia; President of Slovenia; Slovenian Parliament; National Council (Slovenia); National Assembly (Slovenia); Milan Kučan; Janez Drnovšek; United Slovenia; Greater Slovenia; League of Communists of Slovenia.

Szlovén Választási Hivatal <http://www.volitve.gov.si/en/index.html>

A Szlovén Köztársaság elnökének honlapja <http://www.up-rs.si/eng>

Szlovén alkotmány <http://www.legislationline.org/legislations.php?jid=46&tid=14>